

Din tâlcuirile
Sfântului Ioan Gură de Aur și
ale altor Părinți la

FAPTELE SFINȚILOR APOSTOLI

adunate pe scurt de preafericitul
TEOFILACT,
Arhiepiscopul Bulgariei

Transliterate din chirilică, îndreptate și
împodobite cu felurite însemnări din Sfinții Părinți:
Florin Stuparu

editura
Σοφία

București

CUPRINS

[Înainte cuvîntare]	5
Capitolul I	8
Capitolul II	28
Capitolul III	51
Capitolul IV	60
Capitolul V	68
Capitolul VI	79
Capitolul VII	83
Capitolul VIII	110
Capitolul IX	119
Capitolul X	131
Capitolul XI	144
Capitolul XII	149
Capitolul XIII	156
Capitolul XIV	171
Capitolul XV	178
Capitolul XVI	188
Capitolul XVII	196
Capitolul XVIII	208
Capitolul XIX	215
Capitolul XX	226
Capitolul XXI	235
Capitolul XXII	243
Capitolul XXIII	249
Capitolul XXIV	255
Capitolul XXV	260
Capitolul XXVI	264
Capitolul XXVII	269
Capitolul XXVIII	275
Adăugire la „Faptele Sfinților Apostoli” despre Sfîntul Apostol Pavel, de la Icumenie	283

CUPRINS

[Înainte cuvîntare]	5
Capitolul I	8
Capitolul II	28
Capitolul III	51
Capitolul IV	60
Capitolul V	68
Capitolul VI	79
Capitolul VII	83
Capitolul VIII	110
Capitolul IX	119
Capitolul X	131
Capitolul XI	144
Capitolul XII	149
Capitolul XIII	156
Capitolul XIV	171
Capitolul XV	178
Capitolul XVI	188
Capitolul XVII	196
Capitolul XVIII	208
Capitolul XIX	215
Capitolul XX	226
Capitolul XXI	235
Capitolul XXII	243
Capitolul XXIII	249
Capitolul XXIV	255
Capitolul XXV	260
Capitolul XXVI	264
Capitolul XXVII	269
Capitolul XXVIII	275
Adăugire la „Faptele Sfinților Apostoli” despre Sfîntul Apostol Pavel, de la Icumenie	283

CAPITOLUL I

(1) *Cuvîntul cel dintîi l-am făcut – o, Teofile! – despre toate*

[Luca] Îi aduce aminte lui Teofil de *Evangelhia* sa, ca să arate adevărarea [celor scrise aici]. Pentru că, începînd lucrarea aceea, zice: „Fiindcă mulți s-au încercat să alcătuiască o istorisire despre faptele deplin adevărate între noi, așa cum ni le-au lăsat cei ce le-au văzut de la început și au fost slujitori ai Cuvîntului, părutu-mi-s-a și mie, preaputernice Teofile, după ce am urmărit toate cu de-amănuntul de la început, să ți le scriu pe rînd, ca să te încredințezi despre temeinicia învățaturii pe care ai primit-o” (*Luca* 1:1-4). Deci pomenește de cele scrise cu de-amănuntul în cartea aceea pentru ca [Teofil] să ia aminte mai mult la cele ce se scriu aici, precum și pe aceea a ținut-o în minte. Astfel, [Luca] nu a mai avut trebuință aici de altă întărire și încredințare. Căci cel ce s-a făcut vrednic de credință scriind ceea ce știa doar din auzite, cu mult mai vîrtos e cu dreptate să fie crezut cînd alcătuieste și scrie faptele pe care nu le-a auzit de la alții, ci le-a văzut el însuși. Și nu zice: „*Evangelhia* pe care am bine-vestit-o mai întîi”, ci: „cuvîntul cel dintîi”, pentru că era lipsit de mîndrie și smerit cu cugetul, socotind că numirea *Evangeliei* este mai mare decît sine, cu toate că Apostolul Pavel chiar de la aceasta îl împodobește [cu lauda], zicînd: „[...] a cărui laudă în *Evangelie* este în toate bisericile” (*2 Corinteni* 8:18).

Iar cu zicerea „despre toate” pare că se împotrivește Evangelistului Ioan, fiindcă acela zice că nu i-a fost cu puțință să le scrie pe toate¹, iar Luca zice că a făcut cuvîntul [*evangelhia* sa] despre toate [cele săvîrșite de Hristos], de la început și pînă la înălțare. Deci ce zicem? Că acesta zice „despre toate” însemnînd că nu a lăsat nimic dintru cele de care era nevoie și silea trebuința pentru a se înțelege că propovăduirea este dumnezeiască și adevărată. Căci și Luca, și ceilalți Evangelisti le-au scris

¹ Căci zice așa Sfîntul Apostol și Evangelist Ioan: „Acesta este ucenicul care mărturișește despre acestea și care a scris acestea, și știm că mărturia lui e adevărată. Dar sînt și alte multe lucruri pe care le-a făcut Iisus și care, dacă s-ar fi scris cu de-amănuntul, cred că lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris” (*Ioan* 21:25). (n. n.)

întru cuvîntul [*Evangelhia*] lor (pe scurt și ca întru o însemnare cu de-amănuntul) pe cele din care se poate cunoaște că propovăduirea este dumnezeiască și adevărată. Însuși Ioan Cuvîntătorul de Dumnezeu [Teologul] zice că le-a cuprins pe toate acestea, nelăsînd deoparte nimic nici din cele prin care se crede și se cunoaște iconomia cea după trup a Cuvîntului, nici din cele prin care strălucește și se arată mărimea dumnezeirii Lui. Și el zice că lumea nu ar încăpea cărțile ce ar cuprinde cu de-amănuntul toate cele zise și făcute de Stăpînul, dacă s-ar fi scris acelea una cîte una, și mai ales dacă cineva ar fi voit să caute și să dea în scris și pricinile [rațiunile] celor făcute și zise [de El]. Căci pricinile [rațiunile] celor pe care le săvîrșea și le grăia [El] nici nu puteau fi prinse și cunoscute de gîndurile omenești, nici spuse în cuvinte și nici cuprinse în scris, decît că ele încredințau firea omenească [adică pe oameni] că El lucra și grăia ca Dumnezeu. Și mi se pare că Evanghelistul a adăugat acest cuvînt [că lumea nu ar încăpea cărțile scrise despre cele săvîrșite și zise de Hristos] încă și pentru a opri trecerea peste măsură a cuvîntului, nezeicînd deci cu dinadinsul că lumea nu le-ar încăpea pe acelea. Se mai poate însă a zice și aceasta, anume că Ioan, fiindcă zăbovește mai mult decît ceilalți [Evangelhiști] întru vederea [lui Dumnezeu-Cuvîntul, *theoria*], cunoaște după cum se cuvine toate lucrările și fapăturile Lui, nu numai pe cele arătate prin întrupare, ci și pe acelea zidite din veac [dintru început], trupești și netrupești [Îngerii]. Astfel încît, dacă s-ar fi apucat să scrie deosebi, pe rînd, scopurile aducerii acestora întru a fi, și al deosebirii lor și toate celelalte despre ele, nici că ar fi fost cu puțință ca lumea să încapă cărțile scrise, chiar dacă s-ar fi și făcut acest lucru. Iar dacă, prin „lume”, cineva înțelege aici nu simplu „lumea”, ci pe oamenii ce zac întru cele rele – care le cugetă pe ale lumii și pe ale trupului (căci în multe locuri ale *Scripturii* așa s-a și luat și s-a înțeles) – atunci după cuviință zice Ioan că aceia nu vor putea să încapă toate lucrurile săvîrșite în chip minunat de Hristos, dacă va voi cineva să le scrie. Căci mulțimea și mărimea [lucrărilor lui Hristos] i-ar trage pe aceia mai vîrtos întru necredință decît întru credință! Aceasta și e pricina pentru care Evangheliștii trec de multe ori sub tăcere cîte un întreg norod de tămăduiți și lasă de-o parte multe din cele lucrute în chip minunat, însemnînd numai atît: că „mulți s-au izbăvit de multe feluri de patimi și de boli, și multe minuni s-au făcut” și cele ca acestea. Iar tîlcuirea și descoperirea lor nu o fac, fiindcă de obicei povestirea lor cu de-amănuntul le pricinuieste celor groși [învîrtoșați cu sufle-

tul] și mai-nainte prinși și stăpîniți de înșelăciune mai mult necredință și pregetare a ascultării decît credință și sîrguință spre ascultare.

Și se cuvine a ști că acest Teofil era unul din cei bine-credincioși care de la [Luca] învățase blagocestia¹. Și să nu te minunezi că [Luca] a pus atîta grijă pentru acest bărbat, încît a scris pentru el două cărți întregi. Pentru că [Evanghelistul] era păzitor al cuvîntului stăpînesc ce zice: „Astfel, nu este vrere înaintea Tatălui vostru Cel din ceruri ca să piară vreunul dintr-aceștia mici” (*Matei* 18:14)². Dar pentru ce, scriind unuia singur, adică lui Teofil, nu a făcut o singură carte, ci a despărțit pricinile în două? Pentru luminarea și descoperirea ascultătorului și pentru a-l odihni. Apoi, pricinile fiind despărțite, se cuvenea să despartă în două și cărțile.

cele ce a început Iisus a face și a învăța,

Aici, zice despre minuni și învățăături. Dar nu numai aceasta, ci că [Iisus] învăța și cu fapta. Căci El nu doar că poruncește altora să lucreze, El nelucrînd, ci prin cele lucrate de El îi sfătuia pe oameni să-I urmeze, mutîndu-se și schimbîndu-se spre grijirea de fapta bună.

(2) pînă în ziua în care S-a înălțat la cer, poruncindu-le prin Duhul Sfînt apostolilor pe care i-a ales,

„[...] poruncindu-le prin Duhul [...]”/ Adică zicînd către dînșii graiuri duhovnicești, nimic omenesc. Sau, arată aceasta: că le-a poruncit *întru* Duhul, după cum Însuși Stăpînul zicea, grăind mai smerit și mai cu economie: „Iar dacă Eu *întru* Duhul lui Dumnezeu scot dracii [...]” (*Matei* 12:28) – adică: „*prin* Duhul poruncam” – neînsemnînd că Fiul ar fi avut trebuință de Duhul, ci că acolo unde Fiul lucrează ceva, acolo lucrează și Duhul, ca Acela ce este de o ființă și de față împreună cu Fiul. Și ce le-a

¹ Buna-credință (n. n.).

² Aceasta e încheierea pildei Mîntuitorului în care zice: „Căci Fiul Omului a venit să caute și să mîntuiască pe cel pierdut. Ce vi se pare? Dacă un om ar avea o sută de oi și una din ele s-ar rătăci, nu le va lăsa oare în munți pe cele nouăzeci și nouă și, ducîndu-se, n-o va căuta pe cea rătăcită? Și, dacă s-ar întîmpla s-o găsească, adevăr grăiesc vouă că se bucură de ea mai mult decît de cele nouăzeci și nouă care nu s-au rătăcit” (*Matei* 18:11-13). (n. n.)

poruncit Apostolilor? „Mergînd, învățați toate neamurile, botezîndu-i pe dînșii în numele Tatălui, și al Fiului și al Sfîntului Duh, învățîndu-i să păzească tot ce v-am poruncit vouă!” (Matei 28:19, 20). Și zice: „poruncind, S-a înălțat [pe nor]”; n-a zis: „S-a suit”, căci încă vorbește ca despre un om doar. Și de aici ne învățăm că Hristos îi învăța pe ucenici și după înviere. Iar despre vremea aceasta [dintre înviere și înălțare] nici unul dintre Evangheliști nu a vorbit cu de-adinsul. Ci Ioan zăbovește întru dînsa mai mult decît toți ceilalți, însă nimeni nu le-a vestit în chip arătat pe toate, căci către altele se sîrguiau.

(3) cărora li S-a și înfățișat pe Sine viu după patima Sa, prin multe semne, în patruzeci de zile

După ce mai înainte a vorbit despre înălțare, acum vorbește și despre înviere. Căci, pentru a nu socoti tu că a fost înălțat de către alții, auzind că „S-a înălțat”, a adăugat: „carora li S-a și înfățișat pe Sine viu”. Căci, dacă El a săvîrșit de Sineși fapta mai mare [învierea], cu mult mai vîrtos pe aceea mai mică [înălțarea].

Și zice: „în patruzeci de zile”, nu: „[vreme de] patruzeci de zile”, căci după înviere nu a mai fost necurmat împreună cu dînșii, ca mai înainte, ci venea, suind și înălțînd mințile lor, și se ducea iarăși. Astfel, nu-i mai lăsa a fi față de El la fel ca înainte, prin aceasta făcîndu-i, cu multă înțelepciune și adevărire, a crede și învierea, dar totodată a-L și socoti de acum încolo mai mare decît un om, cu toate că acestea două erau împotrivable. Căci, pentru a fi crezută învierea, se cădea să facă multe lucruri omenеști: astfel, în răstimpul de patruzeci de zile de la înviere pînă la suirea la ceruri, a mîncat și a băut împreună cu dînșii, arătîndu-le că El este Cel ce S-a răstignit, și S-a îngropat și a înviat din morți. Iar pentru cealaltă, dimpotrivă. Și amîndouă s-au făcut în vremea cuvenită.

Dar pentru care pricină nu S-a arătat [Hristos cel înviat] tuturor, ci numai Apostolilor? Pentru că celor mulți, celor ce nu știau taina cea negrăită și ascunsă, li s-ar fi părut nălucire. Căci – dacă întru început nici înșiși ucenicii nu credeau și se tulburau, avînd trebuință să-L pipăie cu mîna și să mănînce împreună cu El – ce urmau să pătimească cei mulți? De aceea, face obștească dovada neîndoielnică a învierii din semnele pentru care Apostolii au primit darul de a le săvîrși. Iar din vederea semnelor [săvîrșite de ei] învierea urma să se facă arătată nu numai celor de atunci, ci și tuturor celor de după aceea.

arătîndu-li-Se și vorbind cele despre împărăția lui Dumnezeu. (4) Și, împreună petrecînd, le-a poruncit să nu se despartă de Ierusalim, ci să aștepte făgăduința Tatălui, „pe care – zice – ați auzit-o de la Mine.

„Împărăția Tatălui” este aceea întru care Însuși Domnul le-a făgăduit ucenicilor să bea paharul cel nou împreună cu dînșii, „băătură nouă” numind-o pe aceea băută după învierea Sa după altă rînduială decît cea dinainte.¹ Totodată, acum au mîncat împreună și „mîncare nouă”. Căci atunci – de vreme ce întru toate Se asemena cu noi, afară de păcat – mîncă și bea la fel ca și noi, de voie dînd trupului să caute trebuința hranei. Pentru aceea a și primit patima foamei, de voia Lui. Dar după înviere nu mai mîncă și nu mai bea pentru trebuința trupului, ci numai pentru a-i încredința pe toți că trupul Său are fire adevărată. Căci de voie a și pătimit, și totodată a înviat cu dumnezeiască cuviință. Deci pe această mîncare și băătură nouă le-a numit „noi”, pe acelea de care S-a împărtășit împreună cu ucenicii după înviere, așadar nu după obișnuința de mai înainte. Pentru aceasta zice că a petrecut împreună cu dînșii în patruzeci de zile, adică împărtășindu-Se de sare și de masă. Iar cum, nu este al nostru lucru să spunem. Căci aceasta s-a făcut într-un oarecare chip prea-slăvit, nu ca și cum firea ar mai fi avut trebuință de bucate de aici încolo, ci făcîndu-se pogorămînt spre dovedirea învierii și spre descoperirea tainelor despre împărăție.

„Și, împreună petrecînd, le-a poruncit să nu se despartă de Ierusalim [...]”/ Dar pentru ce le porunceă să facă aceasta? Căci mai întîi, pentru că se temeau și tremurau, îi scosese pe dînșii în Galileea, ca să audă cele zise cu slobozenie, ei fiind atunci gata să se lase de rînduiala lor. Apoi, după ce L-au auzit și au petrecut cu El patruzeci de zile, le-a poruncit să nu se despartă de Ierusalim. Pentru ce oare? Pentru că – așa cum nimeni nu-i lasă pe ostași a ieși pînă nu se într-armează, cînd voiesc să cadă asupra unei mulțimi, nici pe cai a sări peste semnul pornirii mai înainte de a-i lua pe călăreți – tot astfel nici Domnul nu-i lasă pe ucenici a ieși din tabără mai-nainte de pogorîrea Duhului, ca să nu se facă lesne supuși și prinși celor mulți. Și nu numai pentru aceasta, ci și fiindcă acolo [în Ierusalim] erau mulți care aveau să creadă. Și, a treia [pricină], ca să nu zică vreunii că i-au lăsat pe cei cunoscuți și s-au dus să se trufească la cei

¹ Matei 26:29 (n. n.).

străini. Pentru aceasta, Hristos arată semnele mai întâi chiar ucigașilor Săi, chiar celor ce L-au răstignit și L-au îngropat, întru însăși cetatea aceea întru care s-a îndrăznit acel lucru fără de lege.

„[...] ci să aștepte făgăduința Tatălui, «pe care – zice – ați auzit-o de la Mine» [...]”/ Dar când au auzit făgăduința? Când zicea: „De folos vă este ca să Mă duc. Căci, de nu Mă voi duce, Mîngîietorul nu va veni la voi; iar dacă Mă voi duce, Îl voi trimite la voi” (*Ioan 16:7*); și iarăși: „Îl voi ruga pe Tatăl, și alt Mîngîietor vă va trimite” (*Ioan 14:16*). Dar pentru ce nu a venit Acela când era El de față, nici îndată după ce El S-a înălțat, ci abia după opt sau nouă zile de la aceasta, adică după ce s-a împlinit ziua a cincizecea? Și încă ceva: Cum zicea: „Luați Duh Sfînt!” (*Ioan 20:22*) – de vreme ce Duhul nu venise încă? Deci putem zice că aceasta a zis-o gătindu-i pe dînșii a fi prea-îndemînatici și puternici spre primirea Duhului, pe Care aveau să-L ia când S-a pogorît peste dînșii. Sau, a zis lucrul ce era să fie ca pe unul ce ar fi stat de față chiar atunci, precum și când zice: „Iată, v-am dat putere să călcați peste șerpi, și peste scorpii și peste toată puterea vrăjmașului, și nimic nu vă va vătăma” (*Luca 10:19*). Încă și într-alt fel mai putem zice. Căci darea Duhului este în multe feluri și în multe chipuri: una este curățitoare, iar alta săvîrșitoare; una este aceea care sfințește, iar alta care îi face pe sfințitori; una este dătătoare de vorbire în limbi străine, iar alta de proorocii; una, de faceri de minuni, iar alta de tîlcuiri și altele nenumărate. Deci nimic nu-i oprește pe ucenici să fi primit de mai multe ori darul Duhului, după împărțirea Lui cea în multe feluri și în multe chipuri. Însă pogorîrea Duhului peste Apostoli cea desăvîrșită și în stare să-i facă desăvîrșiți și pe alții s-a făcut în vremea praznicului de cincizeci de zile, când – arătîndu-Se peste dînșii în chip de limbi de foc – i-a umplut de toată lucrarea Sa. Prin urmare, nu ar greși cineva dacă ar zice că și atunci [cînd Hristos a zis: „Luați Duh Sfînt!”] ei au luat oarecare putere și dar duhovnicesc: nu ca să-i învie pe morți, ci ca să ierte păcatele. De aceea a și adăugat: „[...] căroră le veți ierta păcatele, le vor fi iertate” (*Ioan 20:23*) și celelalte, arătînd ce fel de lucrare le dă. Căci atunci i-a îmbrăcat cu această putere, iar după patruzeci de zile le-a dat lucrarea semnelor, pentru care și zice mai jos: „Veți lua putere [...]” și celelalte (stihul 8).

Deci pentru aceasta S-a dus Hristos atunci și a venit Acela. Și nici atunci îndată, ca ucenicii să ajungă a pofi darul, și așa să-l ia. Iar dacă Duhul ar fi venit cînd Hristos era încă de față, și El S-ar fi dus după

aceea, Duhul rămînînd, mîngîierea nu ar fi fost atît de mare. Și Hristos Se înalță, ucenicii fiind nedespărțiți de Dînsul, dar nici așa Duhul nu Se poară îndată, pentru ca, mîhnindu-se puțin și venind întru poftă și trebuință a făgăduinței, să primească dulceața venirii Lui curată și desăvîrșită. Și, dealtfel, se cădea ca firea noastră să se arate în cer pentru a se face împăcările desăvîrșite, și abia după aceea să vină Duhul.¹

Și socotește cît de mare nevoie a pus asupra ucenicilor ca să petreacă în Ierusalim pentru făgăduință. Căci, ca ei să nu fugă iarăși după înălțare, cu așteptarea aceasta îi ține acolo pe toți ca și cu o legătură, făcîndu-i să se uimească prin nădejtile cele bune și să nu ia aminte la nearătarea lor.

(5) Căci Ioan a botezat cu apă, iar voi veți fi botezați cu Duhul Sfînt, nu mult după aceste zile.”

După ce le-a zis să aștepte „făgăduința Tatălui pe care a-ți auzit-o de la Mine”, a adăugat că „Ioan a botezat cu apă” și celelalte. Și acum arată curat deosebirea dintre Dînsul și Ioan, iar nu umbrît, ca mai înainte. Și acum le arată ucenicilor că s-au făcut mai mari decît Ioan, fiindcă și ei

¹ Tîlcuind stihul 20 al capitolului întîi de la *Coloseni*, care spune că Hristos le-a împăcat „atît pe cele de pe pămînt, cît și pe cele din cer”, același Sfințit Teofilact zice așa: „Prin sîngele Său, Hristos le-a împăcat «pe cele de pe pămînt», fiindcă oamenii erau mai întîi învrăjbiți cu ei înșiși, prin patimi și prin păcat, iar apoi erau învrăjbiți cu ceilalți. Dar și cu Îngerii cerești se vrăjmășeau și aveau războaie. Dar cum și în ce chip le-a împrietenit Hristos «pe cele cerești»? Pentru că cele cerești erau dezbinat și despărțite de cele pămîntești, fiindcă Îngerii din ceruri aveau și ei vrăjba către oameni, văzîndu-L pe Stăpînul lor Dumnezeu ocărit de oameni cu multele lor păcate și mai ales pentru că făceau dumnezei din zidiri. De aceea și erau trimiși [Îngerii] spre pedeapsa oamenilor, cum s-au trimis în vremea lui David și au omorît de dimineață și pînă la amiază șaptezeci de mii (2 Împărați 24:15), cum s-au trimis cei doi Îngeri asupra Sodomienilor (*Facerea* 19), cum s-a trimis Înger la Israiliteni și le-a zis: «De vreme ce v-ați închinat dumnezeilor neamurilor, nici eu nu-i voi pierde pe vrăjmașii voștri, ci-i voi lăsa să vă bîntuiască» – precum este scris la *Judecători*, capitolul 2 – cînd, auzind Israilitenii cuvintele acestea ale Îngerului, au plîns cu glas mare și au chemat numele locului aceuia «valea plîngerii». Deci Cuvîntul lui Dumnezeu, după ce l-a suit la ceruri pe om [firea omenească], pe vrăjmașul și potrivnicul lui Dumnezeu și al Îngerilor, i-a făcut pe Îngeri să cînte de bucuria lor și să urmeze pe pămînt fiecărui Creștin care se botează, păzindu-l pe el, căci zice: «Îngerii lor în toată vremea văd fața Tatălui Meu în ceruri» (*Matei* 18:10). Pare-mi-se că pentru aceasta s-a și răpit întru al treilea cer Pavel, ca să învețe că firea omenească este acum în cer și că acolo S-a suit Fiul lui Dumnezeu” (în tîlcuirea epistolelor lui Pavel). (n. n.)

vor boteza cu Duh Sfânt. Și nu a zis: „vă voi boteza cu Duh Sfânt”, ci: „veți fi botezați”, pretutindeni lăsându-ne măsuri și pilde de smerită-cugetare. Căci de aici, din mărturia lui Ioan, era arătat că El era Cel ce boteza: „Eu unul vă botez cu apă spre pocăință, dar Cel ce vine după mine este mai puternic decât mine; Lui nu sînt vrednic să-I leg încălțăminte; Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc” (Matei 3:11).

Dar cum zice că: „veți fi botezați”, de vreme ce în foișor nu era apă? Pentru că cel mai de nevoie și mai cu de-adinsul este Duhul, prin Care lucrează și apa. Tot așa se zice și despre El că „S-a uns”, deși nu cu untdelemn, ci primindu-L pe Duhul. Și, de altfel, este cu putință a-i afla pe dinșii botezîndu-se și cu apă, dar în vremi deosebite. Căci la noi se fac deodată amîndouă, iar atunci deosebit și despărțit. Astfel, Apostolii s-au botezat de Ioan mai întîi cu apă, iar pe urmă și cu Sfîntul Duh.

Dar pentru ce nu a arătat Stăpînul cînd va veni Duhul, ci zice numai: „nu mult după zilele acestea”. Zice că nu după multe zile, ca aceia să nu cadă întru mîhnire, dar nu a zis hotărît cînd, ca pururea să privegheze așteptînd. Deci ce te minunezi că nu le zice cînd va fi pacea sfîrșitului veacului [lumii]? – de vreme ce nu a voit să arate nici măcar sorocul și făgăduința aceasta atît de apropiată, pentru pricina pe care am zis-o.

Deci acest cuvînt, adică „botezați cu Duhul Sfânt”, însemnează îndesularea și bogăția împărtășirii Sfîntului Duh, așa cum se face și la botezul cel simțit, căci acela care se botează în apă își udă tot trupul, iar cel ce doar ia apă nu se udă cu totul. Prin urmare, cele zise către Apostoli acum, după învierea din morți a lui Hristos, nu sînt împotrivable dumnezeieștilor *Evangelii*, în care se zice: „Luați Duh Sfânt!” (Ioan 20:22). Ci acolo se zice să au luat Duh Sfânt, iar aici că se vor boteza cu Duhul Sfânt, aceasta însemnînd vărsarea și bogăția dăruirii pe care le-a dat-o lor Hristos după ce S-a suit la Tatăl. Căci – așa cum s-au apropiat și au cerut: „Adaugă-ne nouă credință!” (Luca 17:5), deși aveau credință – tot astfel și aici luau, pe lîngă împărtășirea Duhului pe care o aveau deja, adăugare de mai multă și mai întinsă împărtășire a Duhului Sfânt, Care avea să Se pogoare asupra lor.

(6) Iar ei, adunîndu-se, L-au întrebat, zicînd: „Doamne, oare în anul acesta vei așeza Tu la loc împărăția lui Israil?” (7) El a zis către ei: „Nu este al vostru a ști anii sau vremile pe care Tatăl le-a pus întru stăpînirea Sa. (8) Ci veți lua puterea Duhului Sfînt ce va veni peste voi,

„Doamne, oare în anul acesta vei așeza Tu la loc împărăția lui Israil?”/ Când vor să-L întrebe [despre sfârșit], se apropie cu toții, ca să-L înduplece cu mulțimea. Fiindcă știau că ceea ce zisese mai-nainte, că „de ziua și de ceasul acela nimeni nu știe, nici Îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl” (*Matei* 24:36)¹ nu era a unuia ce nu știe, ci a unuia ce întîrzie și amîna răspunsul. De aceea, iarăși Îl întreabă. Căci, de vreme ce auzi-seră că vor lua Duhul, acum vor să se învețe ca unii vrednici de a ști. Pentru că doreau să se izbăvească de cele grele, nevoind să se arunce iarăși întru cele mai de pe urmă primejdii. Și nu L-au întrebat *cînd*, ci: „Oare în anul acesta vei așeza împărăția lui Israil?”, adică: Acum? – așa de mult doreau ziua aceea. Iar mie mi se pare că nici atunci nu înțelegeau încă arătat ce împărăție era aceea, căci încă nu îi învățase Duhul.² Și nu a zis: Cînd va fi? – ci: Oare o vei așeza? – ca și cum ar fi fost căzută, [de unde se vede că acum] ei credeau despre Dînsul lucruri mai mari. De aceea le și vorbește El deschis, căci nu le mai zice că „nici Fiul nu știe ziua aceea”. Dar ce? „Nu este al vostru a ști anii sau vremile pe care Tatăl le-a pus în stăpînirea Sa.” Căci El nu pune știința acelor lucruri în seama Tatălui pentru că nu ar fi știut sfîrșitul anilor, ci trece sub tăcere răspunsul pentru folosul ucenicilor, întrebarea lor fiind de prisos. Scopul Lui era să curme multa iscodire a ucenicilor pentru aceasta, fiindcă îi trimitea să propovăduiască împărăția cerurilor, nu să însemneze suma anilor. Și, măcar că îi învățase cele cu mult mai mari, nu le spune vremea aceea, ca să fie priveghetori (după cum de multe ori am zis). Iar neștiind-o, nu pierdeau nimic, fiindcă le știau pe acelea cu mult mai mari, anume: că El este Fiul lui Dumnezeu, că este de o cinste cu Tatăl, că a înviat, că va fi înviere și judecată, că a șezut de-a dreapta Tatălui. Căci spune-mi mie ce e mai mare: a ști că Hristos va împărăți, sau a ști cînd va

¹ Locul acesta din *Evangelhie* are nevoie de tîlcuire, și iată ce zice despre aceasta Teofilact: „Aici, Domnul îi învață pe ucenici să nu caute a afla cele care covîrșesc mintea omenească. [...] Dacă ar fi zis: Eu știu, dar nu vreau să vă spun! – ei s-ar fi mîhnit, socotindu-se neluați în seamă de El. Iar zicînd că nici Fiul nu știe, ci numai Tatăl, îi oprește de a mai întreba. [...] Dar că El știe cu adevărat și ceasul și ziua este arătat din multe altele, căci spune: «Toate cîte are Tatăl, ale Mele sînt» (*Ioan* 16:15; 17:10). [...] Căci nu ne este de nici un folos să știm cînd va fi sfîrșitul, ca să nu ne lenevim, căci această necunoaștere ne ține în trezvie” (în tîlcuirea la *Matei*). (n. n.)

² Anume că împărăția lui Dumnezeu nu este din lumea aceasta stricată de păcat, precum și în ziua de azi așteaptă Iudeii de la Mesiah al lor, adică de la Antihrist. (n. n.)

împărați El? Iar Pavel a fost învățat lucruri pe care nu-i este cu putință omului să le grăiască. [La fel,] Moisi a fost învățat despre începutul lumii – când a fost, mai-nainte de câți ani, și numără anii – măcar că începutul este cu totul mai greu de cunoscut decît sfîrșitul. Și, de altfel, aceia nici nu L-au întrebat sfîrșitul obștesc al tuturor, ci: „Oare în anul acesta vei așeza împărăția lui Israil?” Iar El nu le-a descoperit nici aceasta. Ci – așa cum atunci [înainte de Patimă] le-a răspuns depărtîndu-i de a socoti că izbăvirea lor de cele grele este aproape, zicîndu-le că vor cădea întru multe primejdii – tot astfel și aici, însă mai cu blîndețe, [căci adaugă]: „ci veți lua putere”. Și, ca să nu-L întrebe iarăși, S-a înălțat îndată.

Apoi – ca să nu zică: Pentru ce înalți și mare faci lucrul? – Fiul zice: „anii și vremile pe care Tatăl le-a pus întru a Sa stăpînire”. Iar stăpînirea Tatălui este și a Fiului în chip arătat. Căci, așa cum Tatăl înviază morți, tot astfel îi învie și Fiul pe aceia care voiește. Și, dacă atunci cînd lucrează cele înfricoșate și negrăite, o face cu aceeași stăpînire ca și Tatăl, cu mult mai vîrtos știe ceea ce știe cu aceeași stăpînire. Și mult mai mare lucru este a învia morții cu stăpînirea cea de o potrivă și aceeași cu Tatăl, decît a ști ziua [sfîrșitului].

Dar de ce nu a răspuns Hristos la ce întrebau ei, ci îi învață ceva pentru care nu întrebaseră, zicîndu-le că vor lua putere? Pentru că dascăl nu este acela care îi învață pe ucenici ceea ce voiesc ei, ci acelea care le sînt de folos. Iar cuvîntul acesta arăta și el într-un fel venirea și – ca să zic așa – curgerea asupra lor a Duhului.

Și se cuvine [a aminti aici] despre eresul Frigienilor, aceia care socoteau că Mîngîietorul S-a trimis la vreo două sute de ani de la înălțarea lui Hristos, în muierile acelea – Priscila și Maximila, socotite de ei prooroce – și întru Montan, care se înnebunea cu dînsele. Căci ei zic că atunci s-a împlinit fîgăduința aceea, adică: „Vă voi trimite pe Mîngîietorul”.

și Îmi veți fi martori în Ierusalim, și în toată Iudeea, și Samaria și pînă la marginea pămîntului.”

De vreme ce mai-nainte zisese: „În calea păgînilor să nu mergeți și în cetatea Samarinenilor să nu intrați!” (Matei 10:5)¹ – fiindcă voise ca buna-ves-

¹ „Îi pune pe Samarineni împreună cu păgînii, fiindcă aceștia erau Babilonieni sălășluiți în Iudeea, care nu i-au primit pe Prooroci, ci numai cele cinci cărți ale lui Moisi